

Fișa Istorică a Comunei Găneasa, județul Ilfov

I. TERITORIUL ADMINISTRATIV

1. Forma actuală (din data/actul normativ):

Comuna Găneasa, județul Ilfov, și-a dobândit forma administrativ-teritorială actuală în anul 1950, în urma unei reorganizări administrative. Prin această reorganizare, satele Piteasca și Cozieni, anterior parte a comunei Piteasca-Pasărea (care a fost desființată), au fost integrate în comuna Găneasa. Concomitent, satul Pasărea a fost transferat comunei Brănești. Reședința noii comune a fost stabilită în satul Găneasa, care a și dat numele unității administrative. Componenta actuală, de cinci sate (Găneasa – reședință, Cozieni, Moara Domnească, Piteasca și Șindrilița), a fost confirmată ulterior prin Legea nr. 2/1968 privind organizarea administrativă a teritoriului și prin legislația subsecventă. Comuna Găneasa face parte din județul Ilfov, reînființat în 1998.

2. Situații anterioare formei actuale:

Anterior anului 1950, teritoriul actual al comunei Găneasa era împărțit între două unități administrative distincte:

- **Comuna Moara Domnească:** La sfârșitul secolului al XIX-lea (cca. 1892), aceasta făcea parte din plasa Dâmbovița a județului Ilfov și era compusă din satele Moara Domnească, Șindrilița și Găneasa. În 1925, comuna Moara Domnească (cu aceeași structură de sate și 1066 locuitori) era arondată plășii Pantelimon din județul Ilfov.
- **Comuna Piteasca-Pasărea:** La sfârșitul secolului al XIX-lea, cuprindea satele Piteasca (reședință), Pasărea și Cozieni. În 1925, comuna Piteasca-Pasărea (cu 1804 locuitori) era, de asemenea, parte a plășii Pantelimon, județul Ilfov.
- Cele două comune însumau la 1892 aproximativ 2183 de locuitori și dispuneau de infrastructură socială proprie (școli mixte și biserici).

3. Unități administrative din care a făcut parte teritoriul administrativ actual:

De-a lungul timpului, teritoriul actual al comunei Găneasa a fost subordonat următoarelor unități administrative superioare:

- **Județul Ilfov (Regatul României):** Secolul XIX – prima jumătate a secolului XX (în cadrul Plășii Dâmbovița, ulterior Plasa Pantelimon).
- **Raionul 23 August, Regiunea București:** Perioada 1950–1968 (după reforma administrativă comunistă, Găneasa fiind arondată orașului republican București).
- **Județul Ilfov (reînființat):** Perioada 1968–1981 (conform Legii nr. 2/1968).
- **Sectorul Agricol Ilfov (subordonat Municipiului București):** Perioada 1981–1998 (prin Decretul Consiliului de Stat nr. 15/23.01.1981).
- **Județul Ilfov (reînființat):** Din anul 1998 până în prezent.

4. Denumiri succesive ale unității administrative (limba română, alte limbi):

Unitatea administrativă care cuprinde astăzi satele Găneasa, Moara Domnească și Șindrilița s-a numit **Moara Domnească** până în anul 1950, având reședința în satul omonim. După reorganizarea din 1950 (care a inclus și satele Cozieni și Piteasca), comuna a fost redenumită **Găneasa**, după noul sat de reședință. Nu sunt cunoscute denumiri oficiale în alte limbi pentru această unitate administrativă, populația zonei fiind majoritar românească.

5. Localități contopite:

Principala modificare de structură administrativă a avut loc în anul 1950, când **comuna Piteasca-Pasărea a fost desființată**. Satele Piteasca și Cozieni, componente ale acesteia, au fost **alipite comunei Moara Domnească**. Noua unitate administrativă rezultată a fost redenumită Găneasa. Astfel, se poate considera că a avut loc o contopire parțială a teritoriului fostei comune Piteasca-Pasărea în cadrul actualei comune Găneasa.

6. Localități dispărute / excluse din componența comunei:

Nu se cunosc localități (sate) care să fi dispărut fizic de pe teritoriul actual al comunei Găneasa. Singura modificare notabilă este excluderea satului **Pasărea** din componența teritoriului administrativ. Anterior anului 1950, satul Pasărea făcea parte din comuna Piteasca-Pasărea. Odată cu desființarea acesteia în 1950, satul Pasărea (împreună cu mănăstirea omonimă) a fost transferat comunei Brănești, unde se află și în prezent.

7. Alte denumiri istorice în teritoriul administrativ:

Teritoriul comunei Găneasa este marcat de toponime geografice vechi:

- **Codrii Vlăsiei:** Zona făcea parte din vechii Codri ai Vlăsiei, iar pădurile actuale (Pădurea Pustnicul, Pădurea Găneasa, Pădurea Cojasca, Pădurea Eforie) sunt fragmente ale acestora.
- **Hidronime:** Râul *Pasărea* și pârâul *Piteasca* (local *Păsăruica*) au dat numele unor sate și micro-zone.

- **Toponime legate de activități/întemeietori:** *Moara Domnească* (de la moara domnească), *Găneasa* (de la numele Gane/Ganea).

8. Fapte istorice notorii derulate în teritoriul administrativ:

- **Moara domnească a lui Caragea (sec. XIX):** Existența unei mori de apă importante în satul Moara Domnească, pe moșia domnitorului Ioan Vodă Caragea.
- **Întemeierea satului Găneasa (cca. 1880):** Fondarea satului de către colonistul de origine bulgară Ganea.
- **Colonizarea robilor la Șindrilița (sec. XIX):** Așezarea unui grup de robi romi din Dobrogea pe moșia boierului Mavros.
- **Refugierea localnicilor în păduri (satul Piteasca, sec. XVIII-XIX):** Obiceiul de a se ascunde de incursiunile turcești, care a dat numele satului.
- **Colectivizarea agriculturii (anii 1949-1950):** Înființarea unei gospodării agricole colective (GAC) și transformările socio-economice aferente.

9. Drumuri istorice, vaduri, poduri:

- **DN2 (București–Urziceni, E85):** Veche cale comercială și de transport, care trece prin satul Șindrilița.
- **Rețeaua locală:** Drumuri modernizate (DJ100, DJ300, DC29) și comunale care leagă satele între ele și cu localitățile vecine, urmând în mare parte trasee tradiționale.
- **Vaduri și poduri:** Traversarea apelor (Pasărea, Piteasca, Șindrila) se făcea tradițional prin vaduri și podețe de lemn. Poduri moderne există pe drumurile principale, dar nu se consemnează poduri istorice de mari dimensiuni.

10. Data construirii căilor ferate, stațiilor c.f.:

Pe teritoriul comunei Găneasa **nu există cale ferată** și nici stații de tren. Cea mai apropiată linie feroviară este Magistrala 700 (București–Urziceni–Făurei), inaugurată cca. 1897, care trece la sud de comună. Cea mai apropiată stație este Halta Pasărea (comuna Brănești).

II. LOCALITĂȚILE (SATELE COMPONENTE)

1. Statutul administrativ actual (din data/actul normativ):

Cele cinci localități componente – **Găneasa, Cozieni, Moara Domnească, Piteasca și Șindrilița** – au statutul actual de **sat** (localitate rurală), subordonate comunei Găneasa, conform Legii nr. 2/1968 și legislației ulterioare. Satul Găneasa este **sat de reședință** (centrul administrativ) din 1950.

2. Atestarea documentară a localităților:

- **Satul Găneasa:** Atestare în jurul anului **1880** (fondat de colonistul Ganea).
- **Satul Moara Domnească:** Atestare la **începutul anilor 1800** (legat de moara lui Vodă Caragea).
- **Satul Cozieni:** Format în jurul anului **1800**, menționat probabil la începutul sec. XIX.
- **Satul Piteasca:** Format **înainte de 1820** (probabil a doua jum. sec. XVIII), atestat pe hărți din jurul anului 1830.
- **Satul Șindrilița:** Format în **prima jumătate a secolului al XIX-lea** (cca. 1830–1840), legat de așezarea robilor de către boierul Mavros.

3. Denumiri succesive ale localităților (limba română, alte limbi):

Satele componente nu au suferit schimbări de nume de-a lungul timpului, denumirile lor actuale fiind cele originare. Nu sunt cunoscute denumiri alternative în alte limbi.

4. Modul de formare al localităților (creștere normală, creștere prin aporturi de populație, creștere prin împrăștiere, creștere prin industrializare ș.a):

- **Găneasa:** Colonizare individuală și creștere naturală.
- **Moara Domnească:** Așezare în jurul unui centru economic (moară) și populare de către clăcași.
- **Cozieni:** Întemeiere rurală spontană (creștere normală).
- **Piteasca:** Așezare de refugiu și apoi creștere normală.
- **Șindrilița:** Colonizare forțată (a robilor) și dezvoltare ulterioară.

5. Monumente istorice (poziție în listă / categoria):

Pe teritoriul comunei Găneasa se află două monumente istorice clasate, amandoua de categorie B (interes local):

- **Biserica „Sfântul Nicolae”** – sat Moara Domnească, 1817 (modificată 1909), cod LMI **IF-II-m-B-15297** (poziția 634 în LMI Ilfov 2015).
- **Biserica „Adormirea Maicii Domnului”** – sat Piteasca, a doua jumătate a sec. XIX, cod LMI **IF-II-m-B-15305** (poziția 664 în LMI Ilfov 2015).

6. Situri arheologice declarate zone de interes prioritar:

În comuna Găneasa **nu sunt înregistrate situri arheologice clasate ca zone de interes prioritar** (monumente istorice de tip arheologic) conform Listei Monumentelor Istorice. Repertoriul Arheologic Național (RAN) menționează coduri RAN pentru Piteasca (RAN 179542) și Moara Domnească

(posibil RAN 179472), dar acestea necesită investigații și confirmări pe teren pentru a stabili un statut de protecție.

7. Alte construcții cu valoare istorică locală:

- **Vechea Școală Primară din Găneasa** (perioada interbelică).
- **Case tradiționale țărănești** (începutul sec. XX) în diverse sate (ex. Cozieni, Șindrilița).
- **Conacul Kotzebue (fost Mavros)** din Moara Domnească (sec. XIX, parțial păstrat, necesită reabilitare, cunoscut și ca "Casa lui Tolstoi").
- **Cimitire vechi** (ex. Moara Domnească, cu morminte din sec. XIX).
- **Troițe vechi** (ex. Troița Eroilor din Piteasca, 1937).

8. Denumiri istorice în localități:

- **Moara Domnească:** "La Moară" (zona centrală).
- **Găneasa:** Legenda "bulgarului Ganea".
- **Cozieni:** Posibilă legătură cu Mănăstirea Cozia.
- **Piteasca:** "Pitit" (ascuns) de năvălitori.
- **Șindrilița:** Legat de meșteșugul șindrilei.
- **Micro-toponime:** "La Cimitirul Vechi" (Găneasa), "Odăile" (Moara Domnească), "Fântâna de Piatră" (Cozieni), "Țigăria" (Șindrilița).

9. Fapte istorice notorii în localitate:

- **Moara Domnească:** Funcționarea morii lui Vodă Caragea (1817); tradiția ocolirii de ciuma lui Caragea (1813-1814).
- **Cozieni:** Construirea bisericii Sf. Ilie (sec. XIX); comportamentul pașnic al țăranilor în 1907.
- **Găneasa:** Devenirea reședință de comună în 1950; experimentarea unui lot de irigare modernă în anii '80.
- **Șindrilița:** Originea legată de așezarea robilor; eliberarea romilor în 1856.
- **Piteasca:** Comandament german de etapă în Primul Război Mondial (1916); participarea tinerilor la Revoluția din 1989.

10. Distrugerii ale localităților/construcțiilor (incendii, cutremure, inundații, asedii ș.a):

Nu s-au înregistrat distrugerii catastrofale.

- **Cutremure:** Cel din 1977 a produs avarii minore (fisuri biserica Piteasca, prăbușiri parțiale case vechi). Cutremurul din 1940 a afectat biserica din Moara Domnească.
- **Inundații:** Viitură pe râul Pasărea în 1970 la Cozieni (grădini acoperite, un pod de lemn distrus).
- **Incendii:** Incendii punctuale (o șură și 3 gospodării la Șindrilița în anii '30), fără incendii generalizate.
- **Alte distrugeri:** O bombă rătăcită în Al Doilea Război Mondial lângă Găneasa, fără victime.

11. Operațiuni urbanistice de amploare care s-au desfășurat în localități:

Nu au avut loc operațiuni de remodelare totală.

- **Sistematizare rurală (anii '70–'80):** Trasarea unor străzi noi (Găneasa), aliniamente de case tip (Șindrilița pe DN2).
- **Introducerea utilităților (anii '60–prezent):** Construirea de școli noi, cămine culturale; electrificare (anii '60), rețea apă potabilă (anii 2000), rețea gaze (după 2008), canalizare (în curs).
- **Dezvoltări rezidențiale periurbane (după 2000):** Apariția unor ansambluri de case noi (Găneasa, Piteasca).

12. Cartiere istorice și părți istorice din localități:

Satele nu au cartiere oficiale, dar au vetre istorice:

- **Moara Domnească:** Zona din jurul fostei mori și a bisericii Sf. Nicolae.
- **Cozieni:** Zona bisericii Sf. Ilie și a fostului cămin cultural.
- **Piteasca:** Vatra din preajma bisericii Adormirea Maicii Domnului.
- **Șindrilița:** Zona centrală numită "La Bordeie".
- **Găneasa:** Zona bisericii noi și a fostului magazin sătesc.
- Unele sate disting "partea veche" de "partea nouă". Micro-toponime precum "Colonia Moara Domnească" sau "Întovărășirea" (Cozieni) marchează zone cu identitate istorică specifică.

